

Osorski akvatorij: pregled podvodnih arheoloških raziskav

Zrinka Ettinger Starčič in Martina Blečič Kavur

Vabljeno predavanje

Povzetek Na območju Kvarnerja in cresko-lošinjskega arhipelaga je Osor najstarejše in najpomembnejše otoško naselje, hkrati pa je tudi najboljše arheološko raziskano. Že sam strateški položaj njegove lege, tako na samem otočju kot tudi na plovni poti severnega Jadrana, mu je skozi zgodovino zagotovil ključno vlogo v pomorskih in gospodarskih mrežah, pri čemer je za seboj pustil bogato kulturno in arhitekturno dediščino, ki ga je oblikovala skozi tisočletja. Poleg kopenskih arheoloških pregledov in raziskav, ki potekajo že od zadnjih desetletij 19. stoletja, so sistematično potekali tudi pregledi in raziskave podmorja celotnega otoškega akvatorija. Poseben poudarek je bil namenjen osorskemu podmorju prav zaradi pomena in vrednosti materialne kulture, ki izhaja iz samega naselja. V prispevku bodo predstavljene vse dosedanje podvodne raziskave v zadnjih desetletjih, od prvih pregledov in rekognosciranj, do sondažnih raziskav z posameznimi najdbami, ki so se začele izvajati konec 60. let prejšnjega stoletja. Kronološko so razdeljene v dve večji obdobji: prva sistematična raziskovanja v drugi polovici 20. stoletja ter novejša, sistematična in zaščitna, v prvih desetletjih 21. stoletja. Rezultati teh dejavnosti nedvomno dopolnjujejo sliko o načinu in dinamiki življenja tega otoškega središča v različnih zgodovinskih obdobjih, še posebej z vidika antičnega pomorstva, plovbe in same vloge Osorja v uveljavljenih prometnih in gospodarskih povezavah bližnjih in bolj oddaljenih območij.

Ključne besede Cres, Osor, pristanišče, plovna pot, podvodne arheološke raziskave

The Osor Aquatorium: An Overview of Underwater Archaeological Research

Zrinka Ettinger Starčić and Martina Blečić Kavur

Invited Lecture

Abstract Within Kvarner Bay and the Cres-Lošinj archipelago, Osor is the oldest and most significant insular settlement, as well as the best archaeologically researched. Its strategic location, both within the archipelago and along the northern Adriatic maritime route, has historically ensured a key role in maritime and economic networks, leaving a rich cultural and architectural heritage shaped over millennia. In addition to terrestrial archaeological research, ongoing since the late 19th century, systematic underwater surveys and research have been conducted throughout the insular aquatorium. Special attention has been given to the seabed around Osor due to the significance and value of material culture originating from the settlement itself. This presentation covers all underwater research carried out over the past decades, from initial surveys to excavations yielding individual finds, which began in the late 1960s. Chronologically, these investigations can be divided into two major periods: the first systematic research in the second half of the 20th century, and more recent systematic and rescue investigations in the early decades of the 21st century. The results of these activities undoubtedly complement our understanding of the patterns and dynamics of life in this insular centre across different historical periods, particularly regarding ancient maritime activity, navigation, and Osor's role in established trade and economic networks of nearby and more distant regions.

Keywords Cres, Osor, harbour, maritime route, underwater archaeological research